

Natura 2000- plejeplan

for lysåbne naturtyper og arter
på Naturstyrelsens arealer
2. planperiode 2016-2021
i Natura 2000-område
nr. 11 Solsbæk

Titel:

Natura 2000-plejeplan for lysåbne naturtyper og arter på Naturstyrelsens arealer.
2. planperiode 2016-2021 i Natura 2000-område nr. 11 Solsbæk

Udgiver:

Naturstyrelsen
Gjøddinggård
Førstballevej 2
7183 Randbøl
www.nst.dk

År:

2017

Foto:

Thomas Retsloff - Naturstyrelsen

Kort:

Naturstyrelsen, på baggrund af kortmaterialer i henhold til tilladelse G18/1997 (Kort og Matrikelstyrelsen)

ISBN nr.

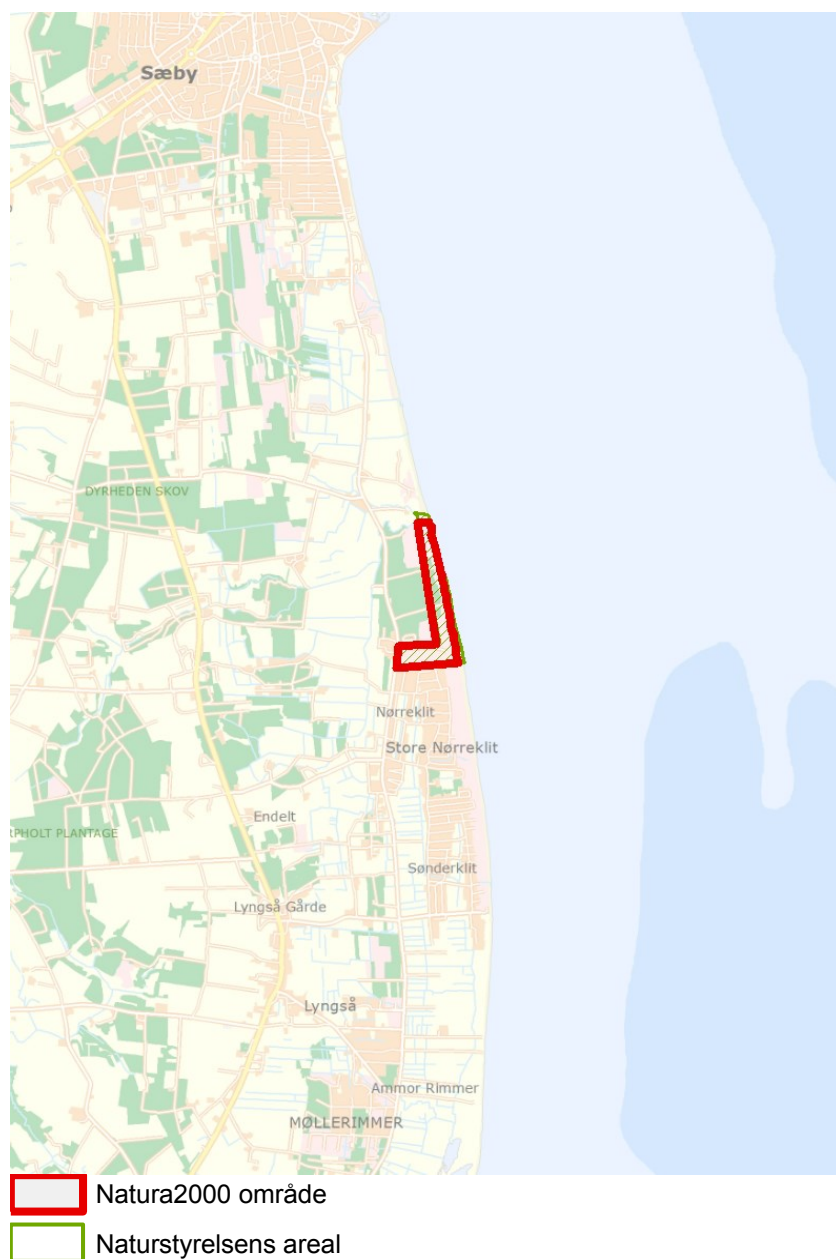
Må citeres med kildeangivelse.

1. Generelt

Der er 20. april 2016 offentliggjort Natura 2000-planer for 252 områder i Danmark.

Denne plejeplan følger op på Natura 2000-planen for område N 11 Solsbæk og vedrører Naturstyrelsens arealer på 30 ha.

Figur 1: Oversigtskort over Natura 2000-områdets afgrænsning

I denne plejeplan er arealer og indsats knyttet til de lysåbne naturtyper. Bemærk, at Naturstyrelsens samlede arealforvaltning i området er omfattet af flere planbestemmelser og retningslinjer end dem, der findes i denne plan. For supplerende læsning herom henvises til driftsplanen og det tilhørende naturplejeark, som kan findes på Naturstyrelsens hjemmeside www.nst.dk.

Naturstyrelsen har udarbejdet et resumé af plejeplanen, som indgår i en kommunal Natura 2000-handleplan. Dette resumé er vedlagt som bilag 1.

Plejeplanen gælder for perioden 2016 -2021 og skal således senest være gennemført med udgangen af år 2021. Plejeplanen vil forsat være gældende efter 2021 og efterfølgende alene blive ajourført, når der foretages ændringer i udpegningsgrundlaget for Natura 2000-området, ændringer i Natura 2000- eller driftsplanlægningen eller ændringer i øvrige forhold, der måtte give anledning til at ajourføre plejeplanen.

På baggrund af nærværende plejeplan udarbejdes et naturplejeark, der er et bilag til enhedens driftsplanlægning, hvor de specifikke plejetiltag vil være beskrevet på lokalitetsniveau, med bl.a. angivelse af naturtilstand, plejemål, plejetiltag, udløb og prioritering (tidsfølge).

Grundlag for prioriteringer og valg

Natura 2000-planen udgør grundlaget for plejeplanens prioriteringer og valg. I de tilfælde hvor der har været forudset en modstrid mellem hensynet til forskellige arter og/eller naturtyper på områdets udpegningsgrundlag, har Natura 2000-planen allerede foretaget denne prioritering.

Overvågning

Natura 2000-indsatsen bliver løbende overvåget i forhold til udpegningsgrundlag og naturværdier via NOVANA overvågningsprogram. Desuden afreporterer Danmark den nationale indsats vedrørende habitat- og fuglebeskyttelsesdirektiverne til EU-kommissionen hvert 6. år.

I 2016-18 foretager Styrelsen for Vand- og Naturforvaltning (SVANA) genkortlægning og tilstandsvurdering på alle arealer (lysåbne naturtyper og skovnaturtyper), og resultatet forventes at indgå i kommende basisanalyser for hvert enkelt Natura 2000-område i 2019.

Få adgang til MiljøGIS overvågningsdata fra basisanalysen her:

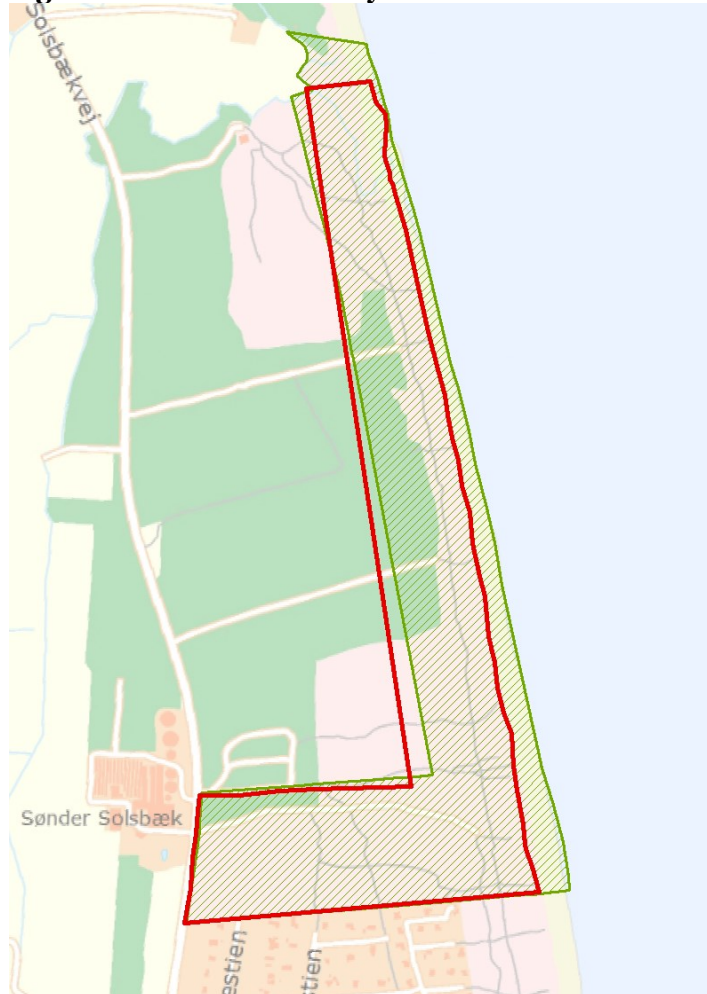
<http://miljoegis.mim.dk/cbkort?profile=natura2000planer2h2014>

2. Områdebeskrivelse

Området er et af Nordjyllands mindste Natura 2000-områder. Det ligger langs Vendsyssels østkyst ved udløbet af det mindre vandløb, Solsbæk. Naturen i området består næsten udelukkende af forskellige klittyper, som dannes på sand, som er særdeles kalkrigt pga. knuste skaller fra muslinger og snegle. Området har fine forekomster af både grå klitter, grønne klitter, enebærklitter og klithede. Grønsværsklitten er stedvist meget veludviklet med tæt tæppe af artsrig urtevegetation, bl.a. med ansvarsarten Nikkende Kobjælde. Der forekommer desuden bakke-nellike, kattefod og kvan i området. Gråklitten har åbne vindbrud og forholdsvis høj artsdiversitet af laver. Selve Solsbæk er en lille bæk med ringe faldhøjde.

For en uddybende beskrivelse af Natura 2000-området, herunder præsentation af udpegningsgrundlaget for området, henvises til [Natura 2000-planen](#). På SVANAs hjemmeside kan der også findes forklaring af begreber mv.

Figur 2: Kort over Naturstyrelsens arealer i Natura 2000-området.

- Natura2000 område
- Naturstyrelsens areal

Indenfor området ejer Naturstyrelsen et areal på 30 ha og afgrænses som vist på figur 2. Natura 2000-området består af Habitatområde nr. H11. Natura 2000-området ligger i Frederikshavn Kommune og indenfor vandplanområdet hovedvandopland Nordlige Kattegat og Skagerrak.

Tabel a: Kortlagte lysåbne naturtyper i plejeplanen

Lysåbne naturtyper (ha)		
	naturtype	Total
2130	Grå/grøn klit	16,3
2250	Enebærklit	1,9
2140	Klithede	5,3
2190	Klitlavning	0,8
2170	Grårisklit	0,9
2110	Forklit	0,6
Hovedtotal		25,7

3. Status for gennemførelse og erfaringer fra 1. plejeplanperiode

Plejeplanen for 1. planperiode omfattede flere plejetiltag hvilket omfattede rydning af uønsket bevoksning, og opvækst, samt bekæmpelse af den invasive *Rosa rugosa*, samt problemarten Gyvel. Naturstyrelsen har gennemført en evaluering i form af en statusopgørelse og overvejelser om hvilke erfaringer, der kan drages af første planperiode.

Med baggrund i denne evaluering kan Naturstyrelsen konkludere, at de planlagte indsatser er gennemført i plejeperioden for Naturstyrelsens arealer og at disse indsatser har bidraget positivt til opfyldelse af Natura 2000-planens målsætninger.

Tabel b: Status for gennemførelse af plejeplanens mål for 1. planperiode 2009-2015.

Gennemførte indsatser (antal)	16	Gennemførte indsatser (areal)	37,2	100 %
Ikke-gennemførte indsatser (antal)	0	Ikke-gennemførte indsatser (areal)	0 ha	0 %

Generelle bemærkninger og konkrete erfaringer i forhold til 1. generations plejeplanlægning

Generelle bemærkninger

Området har været plejet over flere omgange. Der er foretaget fældning af det meste af det med skovtræer bevoksede areal med efterfølgende fjernelse af træ til flis, samt foretaget 1. gangs rydning af *Rosa rugosa*- og Gyvel. Der er efterfølgende foretaget periodevise nedskæringer p.gr. af genvækst af disse arter. I dag fremstår hele området ryddet og med god lystilgang til den åbne bund. Det åbne areal er udvidet fra 26 ha. Til 28 ha. Ved starten af 2. plejeperiode fremstår hele området som lysåbent enkelte steder med solitære skovfyr – dels levende dels under nedbrydning.

Konkrete erfaringer

Førstegangsindsatsen er sket midt i første plejeperiode, og det er derfor for tidligt at vide præcist med hvilken frekvens den efterfølgende vedligeholdende pleje skal foretages. Der er i starten foretaget en nøje registrering af invasive og problemarter. Den første fjernelse af disse arter skete manuelt via et indlejet hold beskæftigelsesarbejdere fra Frederikshavns Kommune i

2013. Efterfølgende afslåning af disse arealer er sket med lokal entreprenør, som har benyttet en mindre og meget skånsom minitraktor hhv. i 2014, 2015 og 2016.

Især afslåningen fra 2015 ser ud til at have indskrænket det samlede areal af uønskede arter af især gyvel, men også Rosa rugosa er kraftigt væksthæmmet.

Nedskæring af trævækst er også foretaget i forbindelse med plejetiltagene. Der er især skåret skovfyr ned i den lave grønne og grå klit samt mindre genvækst af birk på det nu ryddede areal, hvor der før stod træbevoksning. Denne pleje vil skulle foretages jævnligt igennem hele forløbet af næste plejeperiode, skønsvis hvert andet eller tredje år.

Besigtigelse af arealet foråret/sommer 2016 viser en kraftig genvækst af problemarten gyvel, samt en mindre genvækst af Rosa rugosa.

Sensommer 2016 er de yderste grupper af eksotiske fyrrearter fældet og knust, og kun enkelte Skovfyr står nu tilbage som solitære landskabstræer. Desuden er alle forekomster af både Rosa rugosa og Gyvel knust.

4. Mål og plejetiltag

Figur 3: Oversigt over lysåbne naturtyper og planlagte indsatser i Natura 2000-området

Plejeplanen er udarbejdet i overensstemmelse med Natura 2000-planens målsætninger. I Natura 2000 planens indsatsprogram er der angivet en række generelle men ingen områdespecifikke retningslinjer. At der ikke er nogen områdespecifikke retningslinjer for dette natura 2000 område betyder at der som udgangspunkt ikke iværksættes nye tiltag. Målsætningerne opfyldes alene ved at eksisterende plejetiltag videreføres.

I dette afsnit beskrives Naturstyrelsens *mål* for de ovenstående lysåbne naturtyper i denne planperiode. Der kan være flere mål for et givent areal med en naturtype.

Desuden præsenteres de typer af *plejetiltag*, som Naturstyrelsen vil anvende på baggrund af Naturstyrelsens erfaringer og bedste viden om naturpleje, der blandt andet omtales i det vejledende indsatskatalog for N2000-plejeplanlægning for lysåbne naturtyper, Skov- og Naturstyrelsens Naturplejestrategi (1999), Naturstyrelsens plejebog om 'Græsning og høslæt i naturplejen', Naturstyrelsens plejebogsserie for henholdsvis overdrev, ferske enge, søer, strandenge, hede, mose, små vandhuller samt Naturstyrelsens Naturportal.

På et areal kan der forekomme mere end én slags plejetiltag.

Arealtallene i tabellerne udtrykker Naturstyrelsens vurdering af omfanget af de enkelte plejetiltag, der vil blive gennemført i plejeplanens periode. I naturplejearket der ligger som bilag til driftsplanen fremgår Naturstyrelsens vurdering af plejebehovet for de løbende samt enkeltstående plejetiltag, herunder med en angivelse af lokaliteten, en prioritering af tidsfølgen på plejetiltagene, naturtilstanden og plejebehovet.

Plejemål og plejetiltag for lysåbne naturtyper

Der vil på de lysåbne naturtyper i dette Natura 2000-område blive foretaget *løbende* pleje, med henblik på opretholdelse af naturtypen i form af henholdsvis bekæmpelse af Invasive og problemarter samt rydning af opvækst på 16,3 ha Grå/grøn klit, 5,3 ha klithede, 1,9 ha Enebærklit, 0,8 ha Klitlavning, 0,9 ha Grårisklit samt 0,6 ha Forklit. Desuden ændring af 0,9 ha Grårisklit til Klithede, jf. nedenstående skema.

Table e: Plejemål for lysåbne naturtyper

Målsatte habitatnaturtyper (ha)				
		Naturtype	Målsætning	Total
Eksisterende habitatnatur	2130	Grå/grøn klit	Sikring af naturtypen	16,3
			Naturtypebevarende pleje	16,3
	2140	Klithede	Sikring af naturtypen	5,3
			Naturtypebevarende pleje	5,3
	2250	Enebærklit	Sikring af naturtypen	1,9
			Naturtypebevarende pleje	1,9
	2190	Klitlavning	Sikring af naturtypen	0,8
			Naturtypebevarende pleje	0,8
	2170	Grårisklit	Sikring af naturtypen	0,9
			Naturtypebevarende pleje	0,9
			Udvikling mod 2140 Klithede	0,9
	2110	Forklit	Sikring af naturtypen	0,6
			Ingen indsats i planperioden	0,6

Tabel f: Planlagte løbende plejetiltag af hensyn til lysåbne naturtyper

Areal omfattet af indsatsen (ha)				Omfattet af eksisterende planlægning	
		Naturtype	Plejetiltag		Total
Eksisterende habitatnatur	2130	Grå/grøn klit	Bekæmpelse af invasive arter	Eksisterende	16,3
			Bekæmpelse af andre problemarter	Eksisterende	16,3
			Rydning af opvækst	Eksisterende	16,3
	2140	Klithede	Bekæmpelse af invasive arter	Eksisterende	5,3
			Bekæmpelse af andre problemarter	Eksisterende	5,3
			Rydning af opvækst	Eksisterende	5,3
	2250	Enebærklit	Bekæmpelse af invasive arter	Eksisterende	1,9
			Bekæmpelse af andre problemarter	Eksisterende	1,9
			Rydning af opvækst	Eksisterende	1,9
	2190	Klitlavning	Bekæmpelse af invasive arter	Eksisterende	0,8
			Bekæmpelse af andre problemarter	Eksisterende	0,8
			Rydning af opvækst	Eksisterende	0,8
	2170	Grårisklit	Bekæmpelse af invasive arter	Eksisterende	0,9
			Bekæmpelse af andre problemarter	Eksisterende	0,9
			Rydning af opvækst	Eksisterende	0,9
	2110	Forklit	Bekæmpelse af invasive arter	Eksisterende	0,6
			Bekæmpelse af andre problemarter	Eksisterende	0,6
			Rydning af opvækst	Eksisterende	0,6
			Ingen indsats i planperioden	Eksisterende	0,6

I tabel f er der en opdeling i to kategorier "Eksisterende" og "Nyt":

- "Eksisterende": Kategorien dækker over de tilfælde, hvor det pågældende plejetiltag allerede er omfattet af den eksisterende driftsforvaltning eller hvor det fremgår af eksisterende driftsplaner og lignende, at plejetiltaget vil blive gennemført i plejeplanperioden.
- "Nyt": Kategorien omfatter de tiltag, der alene gennemføres for at opfylde målene i N2000-planerne for 2016-2021.

Ændring af naturtype

Nogle af Natura 2000-områdets eksisterende naturtyper skal blive til andre naturtyper end dem, der forekommer i dag. Tabellerne j og k viser, hvad periodens indsats forventes at betyde for de enkelte naturtypers udvikling på lang sigt.

Table j: Planlagte udvidelser af naturtyper

Udvidelse af naturtyper (ha)	
Målsætning	Total
Udvikling mod 2140 Klithede	0,9

Table k: Planlagte konverteringer til anden naturtype

Konvertering af naturtyper (ha)		
	Naturtype	Total
2170	Grårisklit	0,9

For naturtypen 2140 Klithede er der på sigt samlet tale om en nettoforøgelse på 0,9 ha.

Forventningen til den samlede indsats

Den samlede indsats for naturtyper og arter på styrelsens arealer forventes at medføre, at:

Naturtyperne på sigt skal opnå en gunstig bevaringsstatus.

- For naturtyper, der er vurderet til tilstandsklasse I eller II er målsætningen, at udviklingen i areal og tilstand er stabil eller i fremgang.
- For naturtyper, der er vurderet til tilstandsklasse III-V er målsætningen, at udviklingen i deres tilstand er i fremgang, således at der på sigt opnås tilstand I-II og gunstig bevaringsstatus, såfremt de naturgivne forhold giver mulighed for det.
- Det samlede areal af naturtypen skal være stabilt eller i fremgang, hvis naturforholdene tillader det.
- For naturtyper uden tilstandsvurderingssystem er målsætningen gunstig bevaringsstatus. Det betyder, at tilstanden og det samlede areal af naturtyperne stabiliseres eller øges.

Bilag

Bilag 1: Resumé af plejeplan for Naturstyrelsens arealer i Natura 2000-område N 11

Området er et af Nordjyllands mindste Natura 2000-områder. Det ligger langs Vendsyssels østkyst ved udløbet af det mindre vandløb, Solsbæk. Naturen i området består næsten udelukkende af forskellige klittyper, som dannes på sand, som er særdeles kalkrigt pga. knuste skaller fra muslinger snegle. Området har fine forekomster af både grå klitter, grønne klitter, enebærklitter og klithede. Grønsværsklitten er stedvist meget veludviklet med tæt tæppe af artsrig urtevegetation, bl.a. med ansvarsarten Nikkende Kobjælde. Der forekommer desuden bakke-nellike, kattefod og kvan i området. Gråklitten har åbne vindbrud og forholdsvis høj artsdiversitet af laver. Selve Solsbæk er en lille bæk med ringe faldhøjde.

For en uddybende beskrivelse af Natura 2000-området, herunder præsentation af udpegningsgrundlaget for området, henvises til [Natura 2000-planen](#). På SVANAs hjemmeside kan der også findes forklaring af begreber mv.

Tabel I: Kortlagte lysåbne naturtyper i plejeplanen

Lysåbne naturtyper (ha)		
	naturtype	Total
2130	Grå/grøn klit	16,3
2250	Enebærklit	1,9
2140	Klithede	5,3
2190	Klitlavning	0,8
2170	Grårisklit	0,9
2110	Forklit	0,6
Hovedtotal		25,7

Plejeplanen er udarbejdet i overensstemmelse med Natura 2000-planens målsætninger. I Natura 2000 planens indsatsprogram er der angivet en række generelle men ingen områdespecifikke retningslinjer. At der ikke er nogen områdespecifikke retningslinjer for dette Natura 2000 område betyder at der som udgangspunkt ikke iværksættes nye tiltag. Målsætningerne opfyldes alene ved at eksisterende plejetiltag videreføres.

I dette afsnit beskrives Naturstyrelsens *mål* for de ovenstående lysåbne naturtyper i denne planperiode. Der kan være flere mål for et givent areal med en naturtype.

Desuden præsenteres de typer af *plejetiltag*, som Naturstyrelsen vil anvende på baggrund af Naturstyrelsens erfaringer og bedste viden om naturpleje, der blandt andet omtales i det vejledende indsatskatalog for N2000-plejeplanlægning for lysåbne naturtyper, Skov- og Naturstyrelsens Naturplejestrategi (1999), Naturstyrelsens plejebog om 'Græsning og høslæt i naturplejen',

Naturstyrelsens plejebogsserie for henholdsvis overdrev, ferske enge, søer, strandenge, hede, mose, små vandhuller samt Naturstyrelsens Naturportal.

På et areal kan der forekomme mere end én slags plejetiltag.

Arealtallene i tabellerne udtrykker Naturstyrelsens vurdering af omfanget af de enkelte plejetiltag, der vil blive gennemført i plejeplanens periode. I naturplejemarket der ligger som bilag til driftsplanen fremgår Naturstyrelsens vurdering af plejebehovet for de løbende samt enkeltstående plejetiltag, herunder med en angivelse af lokaliteten, en prioritering af tidsfølgen på plejetiltagene, naturtilstanden og plejebehovet.

Indsats for de lysåbne naturtyper

I det følgende angives Naturstyrelsens planlagte indsats for de lysåbne naturtyper på udpegningsgrundlaget. Indsatsen er beskrevet i 2 tabeller:

- Lysåbne naturtyper
- Planlagte udvidelser af naturtyperne

Tabel II: Plejemål for lysåbne naturtyper

Målsatte habitatnaturtyper (ha)				
		Naturtype	Målsætning	Total
Eksisterende habitatnatur	2130	Grå/grøn klit	Sikring af naturtypen	16,3
			Naturtypebevarende pleje	16,3
	2140	Klithede	Sikring af naturtypen	5,3
			Naturtypebevarende pleje	5,3
	2250	Enebærklit	Sikring af naturtypen	1,9
			Naturtypebevarende pleje	1,9
	2190	Klitlavning	Sikring af naturtypen	0,8
			Naturtypebevarende pleje	0,8
	2170	Grårisklit	Sikring af naturtypen	0,9
			Naturtypebevarende pleje	0,9
			Udvikling mod 2140 Klithede	0,9
	2110	Forklit	Sikring af naturtypen	0,6
			Ingen indsats i planperioden	0,6

Tabel III: Planlagte løbende plejetiltag for lysåbne naturtyper

Areal omfattet af indsatsen (ha)					
		Naturtype	Plejetiltag	Omfattet af eksisterende planlægning	Total
Eksisterende habitatnatur	2130	Grå/grøn klit	Bekæmpelse af invasive arter	Eksisterende	16,3
			Bekæmpelse af andre problemarter	Eksisterende	16,3
			Rydning af opvækst	Eksisterende	16,3
	2140	Klithede	Bekæmpelse af invasive arter	Eksisterende	5,3

			Bekæmpelse af andre problemarter	Eksisterende	5,3
			Rydning af opvækst	Eksisterende	5,3
	2250	Enebærklit	Bekæmpelse af invasive arter	Eksisterende	1,9
			Bekæmpelse af andre problemarter	Eksisterende	1,9
			Rydning af opvækst	Eksisterende	1,9
	2190	Klitlavning	Bekæmpelse af invasive arter	Eksisterende	0,8
			Bekæmpelse af andre problemarter	Eksisterende	0,8
			Rydning af opvækst	Eksisterende	0,8
	2170	Grårisklit	Bekæmpelse af invasive arter	Eksisterende	0,9
			Bekæmpelse af andre problemarter	Eksisterende	0,9
			Rydning af opvækst	Eksisterende	0,9
	2110	Forklit	Bekæmpelse af invasive arter	Eksisterende	0,6
			Bekæmpelse af andre problemarter	Eksisterende	0,6
			Rydning af opvækst	Eksisterende	0,6
			Ingen indsats i planperioden	Eksisterende	0,6

Tabel V: Planlagte udvidelser af naturtyper

Udvidelse af naturtyper (ha)	
Målsætning	Total
Udvikling mod 2140 Klithede	0,9

Tabel VI: Planlagte konverteringer af naturtyper

Konvertering af naturtyper (ha)		
	Naturtype	Total
2170	Grårisklit	0,9

Forventningen til den samlede indsats

Den samlede indsats for naturtyper og arter på styrelsens arealer forventes at medføre, at:

Naturtyperne på sigt skal opnå en gunstig bevaringsstatus.

- For naturtyper, der er vurderet til tilstandsklasse I eller II er målsætningen, at udviklingen i deres areal og tilstand er stabil eller i fremgang.
- For naturtyper, der er vurderet til tilstandsklasse III-V er målsætningen, at udviklingen i

deres tilstand er i fremgang, således at der på sigt opnås tilstand I-II og gunstig bevaringsstatus, såfremt de naturgivne forhold giver mulighed for det.

- Det samlede areal af naturtypen skal være stabilt eller i fremgang, hvis naturforholdene tillader det.
- For naturtyper uden tilstandsvurderingssystem er målsætningen gunstig bevaringsstatus. Det betyder, at tilstanden og det samlede areal af naturtyperne stabiliseres eller øges.

**Miljø- og
Fødevareministeriet**
Naturstyrelsen

Gjøddingård
Førstballevej 2
7183 Randbøl

www.nst.dk